

Slovak international scientific journal

№40, 2020

Slovak international scientific journal

VOL.2

The journal has a certificate of registration at the International Centre in Paris – ISSN 5782-5319.

The frequency of publication – 12 times per year.

Reception of articles in the journal – on the daily basis.

The output of journal is monthly scheduled.

Languages: all articles are published in the language of writing by the author.

The format of the journal is A4, coated paper, matte laminated cover.

Articles published in the journal have the status of international publication.

The Editorial Board of the journal:

Editor in chief – Boleslav Motko, Comenius University in Bratislava, Faculty of Management

The secretary of the journal – Milica Kovacova, The Pan-European University, Faculty of Informatics

- Lucia Janicka – Slovak University of Technology in Bratislava
- Stanislav Čerňák – The Plant Production Research Center Piešťany
- Miroslav Výtisk – Slovak University of Agriculture Nitra
- Dušan Igaz – Slovak University of Agriculture
- Terézia Mészárossová – Matej Bel University
- Peter Masaryk – University of Rzeszów
- Filip Kocisov – Institute of Political Science
- Andrej Bujalski – Technical University of Košice
- Jaroslav Kovac – University of SS. Cyril and Methodius in Trnava
- Paweł Miklo – Technical University Bratislava
- Jozef Molnár – The Slovak University of Technology in Bratislava
- Tomajko Milaslavski – Slovak University of Agriculture
- Natália Jurková – Univerzita Komenského v Bratislave
- Jan Adamczyk – Institute of state and law AS CR
- Boris Belier – Univerzita Komenského v Bratislave
- Stefan Fišan – Comenius University
- Terézia Majercakova – Central European University

1000 copies

Slovak international scientific journal

Partizanska, 1248/2

Bratislava, Slovakia 811 03

email: info@sis-journal.com

site: <http://sis-journal.com>

CONTENT

EARTH SCIENCES

Minkina A.

INTEGRAL INDEX OF ENVIRONMENTAL WELL-BEING
OF THE TERRITORY AS A METHOD FOR EVALUATING
THE ENVIRONMENTAL SITUATION
OF PERM REGION..... 3

FOREST ECOLOGY

Nykytiuk P.

BIOINDICATION ANALYSIS OF THE STATE OF THE
ENVIRONMENT USING ECOLOGICAL INDICES OF
ENTOMOFAUNA BIODIVERSITY..... 8

LANDSCAPE ECOLOGY

Gutsol G.

MONITORING OF HEAVY METALS CONTAMINATION
OF AGRICULTURAL LAND OF RIGHT-BANK FOREST
STEPPE..... 12

Kovka N.

THE ROLE OF THE ECONOMIC NETWORK OF THE
EASTERN DIVISION IN THE STRUCTURE OF THE
NATIONAL ECO-NETWORK OF UKRAINE 18

MUSICOLOGY

Prodma T.

JOHANN SEBASTIAN BACH TORGAN TOCCATAS –
THE WEY TO PASSION MUSIC 24

NORMAL AND PATHOLOGICAL PHYSIOLOGY

Tyshko K., Gnatko O., Gurianov V.

ASSESSMENT OF RISK FACTORS FOR CERVICAL
IMMATURITY IN TERM PREGNANCY IN OBESE
WOMEN 29

PEDAGOGY

Khitaryan D.

ABOUT THE CONTINUOUS EDUCATION OF PHYSICAL
CULTURE IN ARMENIA 37

Panchurina V., Mongileva N.

POLITENESS FORMULAS IN PEDAGOGICAL DISCOURSE
AT ENGLISH LESSONS 40

Akramova Sh.

PEDAGOGICAL FEATURES OF THE FORMATION OF
THE SPIRITUAL QUALITIES OF THE PERSONALITY OF
MILITARY PERSONNEL..... 38

SOCIAL COMMUNICATION STUDIES

Kozak S.

LITERARY ACTIVITIES OF YURI KLEN AFTER THE
SECOND WORLD WAR (ACCORDING TO THE
UKRAINIAN NEWS, GERMANY: 1945-1950)..... 44

STATE AND LAW

Bondar N.

HISTORICAL SURVEY AND WORLD TRENDS OF
CORRESPONDENCE AND DISTANCE LEGAL
EDUCATION 49

Oblakova O.

INFLICTION OF INJURY TO PERSON'S HEALTH IN
SPORT: LEGAL CONSEQUENCES AND RECOVERY
ASPECTS..... 54

STATE AND LAW

ІСТОРИЧНИЙ ЕКСКУРС ТА СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗАОЧНОЇ ТА ДИСТАНЦІЙНОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Бондар Н.А.

*аспірант кафедри приватного та соціального права
Сумський національний аграрний університет*

HISTORICAL SURVEY AND WORLD TRENDS OF CORRESPONDENCE AND DISTANCE LEGAL EDUCATION

Bondar N.

*PhD student of the Private and Social Law Chair
Sumy National Agrarian University*

Анотація

У статті досліджено передумови формування та розвитку заочної юридичної освіти в Україні. Крім того, проаналізована правова природа дистанційного навчання в контексті реформування юридичної освіти з урахуванням зарубіжного досвіду. Виявлено, що з формуванням глобального освітнього простору, змінюється завдання академічного навчання, яке вимагає застосування інформаційних технологій.

Abstract

Article deals with prerequisites of correspondence legal education's formation and development in Ukraine. In addition, the legal nature of distance learning in the context of legal education reform has been analyzed, taking into account foreign experience. It has been found that with the formation of the global educational space, the task of academic training was changing due to requirements of the information technologies' usage.

Ключові слова: заочна юридична освіта, дистанційне навчання, заочне навчання, вища освіта без кордонів.

Keywords: correspondence legal education, distance education, correspondence education, higher education without borders.

Постановка проблеми. Завдяки появі та розвитку інформаційних технологій з'явилася новітня форма освіти – дистанційне навчання, яке набирає обертів у всіх країнах світу, зокрема і в Україні. Також підставою такого активного розвитку та удосконалення освіти стало поширення коронавірусної хвороби. Суспільство вимагає нової, якісної освіти, яка б відповідала потребам сучасної людини та забезпечувала конкурентоспроможність на національному та міжнародному ринках праці. Триває дискусія щодо скасування заочної освіти, як неефективної, але на наше переконання, історичний аналіз формування та розвитку заочної юридичної освіти дозволить привернути увагу до такого явища, як доступ до правових знань для осіб, що поєднують роботу з навчанням або мають потребу у вдосконаленні своїх компетенцій та сформувати сучасне бачення організації такої можливості.

Стан дослідження. Вітчизняна наука завжди приділяла багато уваги проблемам освіти, проте самостійних досліджень, присвячених історії виникнення і розвитку безпосередньо заочної юридичної освіти виявити не вдалося. Серед дослідників історії, філософії та правових засад вищої освіти, в тому числі заочної та дистанційної, можна зазначити праці О. Василенко, Ю. Гальонкіна, Н. Жевакіна, В. Нестеренко, У. Парпан, С. Путеева, І. Шамсутдинова, Ю. Шемшученко.

Мета статті - охарактеризувати та проаналізувати об'єктивні передумови формування заочної

юридичної освіти в Україні та проаналізувати правову природу дистанційного навчання в контексті реформування юридичної освіти.

Виклад основного матеріалу. Прийнято вважати, що перші паростки заочної освіти можна спостерігати з другої половини XIX століття. Поява заочної форми навчання відноситься до 1856 р. коли у Німеччині, в Інституті Туссена і Лангеншейдта відкрились заочні курси навчання іноземній мові. Поступово в тій чи іншій мірі, праобрази заочної освіти з'являлися в інших країнах: Великобританії, Канаді, Росії, СРСР, Франції, Швеції та інш. [16, с.11].

Заочна форма навчання, яка зародилася з екстернату, спочатку мала на меті забезпечити широкі можливості для отримання освіти та можливість підвищити кваліфікацію жителям віддалених регіонів, інвалідам, молодим матерям та іншими групами населення, які не мають інших можливостей навчатися; вона покликана підвищувати освітній, професійний і загальнокультурний рівень населення при порівняно невеликих витратах; задовольняти потреби особистості і економіки в кваліфікованих фахівцях, зміцнювати зв'язки освіти з виробництвом [14, с. 11-12].

Переконливим є погляд В.В. Нестеренко стосовно того, що заочна форма навчання виникла і почала розповсюджуватись як засіб подолання труднощів здобуття освіти за ознаками: статі; віддаленості перебування від центрів освіти; доступності

для широких верств населення [9, с. 22]. Отже, заочній освіті передували різні види самоосвіти з використанням допоміжної літератури та посібників, за допомогою листування.

Пальма першості в заснуванні самостійних заочних вищих навчальних закладів належить колишньому Радянському Союзу. Тут вища заочна освіта почала формуватися в другій половині 20-х років ХХ ст. У середині 60-х рр. У СРСР нараховувалося 11 самостійних заочних вищих навчальних закладів і заочні відділення майже у всіх університетах та інститутах. Після Другої світової війни за прикладом Радянського Союзу почали розвивати заочну освіту й країни Східної Європи [6, с. 136].

У СРСР система заочної освіти бере свій початок з 1919 р., коли керівництвом країни було прийнято рішення про надання всебічної допомоги в самоосвіті робітників і селян. При вузах почали відкриватися заочні курси – іноземних мов, радянського будівництва та інші, але всі вони були спрямовані на підвищення кваліфікації. В УСРР заочна форма освіти з'явилась в 1927 році, як заочні курси підвищення кваліфікації працівників та керівного апарату для промислових підприємств. Цей факт є достатньо обґрунтованим, адже з розвитком промисловості не вистачало інженерно-технічних та професійно-робітничих кадрів.

Одночасно зі стаціонарними вищими навчальними закладами наприкінці 20-х років у республіці набула поширення заочна освіта, яка з часом стала важливим каналом підготовки кадрів без відриву від виробництва. Історія цієї форми навчання майже до 1938 р. рясніє всілякими реорганізаціями і перебудовами. Недостатність належного досвіду привела до безперервних пошуків найбільш доцільних форм організації заочного навчання [2, с. 180].

Першим законодавчим актом про заочну освіту стала постанова Раднаркому РРФСР від 3 березня 1931 р. «Про систему заочного навчання». Вище заочне навчання на початку свого існування мало ряд наступних недоліків: відсутність єдиного керівництва заочною системою освіти; єдиних правил прийому, адже студенти приймалися на навчання протягом року; були різні строки навчання; відсутність штатних викладачів; незабезпеченість підручниками, посібниками та іншими методичними матеріалами; відсутність заліково-екзаменаційних сесій (студенти складали іспити за допомогою виконання письмових робіт).

Відтак, керівництво державою повинно було реагувати на зазначені недоліки шляхом прийняття відповідних нормативних актів. У зв'язку з викладеним вище, 29 серпня 1938 року була прийнята Постанова Ради народних комісарів СРСР № 951 «Про вище заочне навчання», яка викривала вагомі недоліки заочної освіти та закріплювала норми, які повинні були покращити організацію заочної освіти в країні. До таких нововведень відносили: 1. Загальне керівництво заочною освітою покладалось на Всесоюзний комітет у справах вищої школи при РНК СРСР, включивши її в загальну систему підготовки спеціалістів вищої кваліфікації; 2. Були

закріплені наступні дві організаційні форми вищих заочних навчальних закладів - заочні відділення при стаціонарних вищих навчальних закладах та заочні інститути; 3. Була встановлена чітка номенклатура спеціальностей. Юристів та економістів повинні були готувати в соціально-економічних вищих навчальних закладах; 4. Затверджений список самостійних заочних навчальних закладів, серед яких Всесоюзний юридичний заочний інститут Наркомюста СРСР (ВЮЗІ), Всесоюзна заочна правова академія Наркомюста СРСР; 5. Були встановлені терміни прийому на навчання на заочній формі і вона збігалася з денною формою; 6. Закріплювалась вимога у необхідності розробити навчальні плани на основі планів для денної форми навчання та закріпити курсову систему організації навчальної роботи; 7. Встановити обов'язкову очну здачу іспитів і заліків з усіх дисциплін навчального плану та термін сесії повинен бути 20-30 навчальних днів; 8. Заочникам університетів, педагогічних, економічних, юридичних та сільськогосподарських інститутів і відділень надавати для здачі державних іспитів місячну відпустку зі збереженням заробітної плати за місцем постійної роботи, а також забезпечити заочників навчально-методичною літературою та інш. [10].

Певне уявлення про кількісні показники дають наступні дані, а саме, що на початок 20-х років ХХ століття система юридичної освіти була не розвинутою, у зв'язку з відсутністю необхідності підготовки юристів. Вже в 30-х роках у радянської влади виникає гостра необхідність у фахівців у сфері права. Так, на кінець 1938 року лише 6-7 % працівників суду мали вищу юридичну освіту, а 60 % взагалі не мали ніякої юридичної освіти. В 1938 році завершили навчання у Всесоюзній правовій академії та юридичних інститутах всього 420 юристів. Випускників було направлено на роботу: членами верховних судів союзних та автономних республік – 16 осіб, членами обласних судів – 52 особи, народними суддями – 44, членами колегій захисників – 72, нотаріусами – 21 особу; на педагогічну роботу (директорами і викладачами правових шкіл) – 16 осіб; в аспірантуру – 72 особи [15, с. 26].

5 березня 1935 року була прийнята постанова ЦВК СРСР (№ 2) та РНК СРСР (№ 389) «Про заходи щодо розгортання і поліпшення правової освіти» [11]. На виконання вказаної постанови у 1937 р. було організовано Харківський юридичний інститут на базі існуючого у Харкові з 1933 р. Всеукраїнського комуністичного інституту радянського будівництва і права. У цей же час почали діяти Харківський філіал Всесоюзного юридичного заочного інституту, а у Києві – Український філіал Всесоюзної правової академії (1939) [17, с. 21].

Починаючи з 40-х років починається бурхливий розвиток заочної та вечірньої форм навчання.

Станом на 1940 р. система заочної юридичної освіти складалась з Всесоюзного юридичного заочного інституту з його 15 філіалами на території СРСР, в тому числі у Харкові, окремі філіали інститутів мали консультаційні пункти; Всесоюзна за-

очна правова академія з її 10 філіалами, в тому числі у Києві; двухрічні заочні юридичні школи в усіх союзних республіках (в 1939 р. їх було 10) [7, с. 12].

Так, Козлов, у своїй статті, яка була опублікована у журналі «Радянська юстиція» в 1940 році, зазначав, що заочна юридична освіта повністю себе виправдала та стала однією з основних форм підготовки і перепідготовки юридичних кадрів. Але також були визначені недоліки роботи закладів у підготовці юристів: незадовільне керування роботою студентів; неявка студентів на екзаменаційні сесії; недостатність методичного забезпечення навчального процесу; слабка виховна робота серед студентів-заочників; не виконання навчального плану по письмовим роботам, а також відсутність занять з іноземної мови [7, с. 13].

Німецько-радянська війна та німецька окупація на декілька років зупинили розвиток вищої освіти в Україні. Усі вузи були евакуйовані у східні райони СРСР і тільки у кінці 1943 р. почали повертатися в рідні міста. У повоєнний період Україна потребувала багато фахівців з вищою освітою задля встановлення зруйнованого народного господарства. Однак відсутність коштів і фінансування загалом призвело до того, що у 1946 р. прийнято постанову про розвиток заочної освіти для молоді, яка бажала здобути спеціальність без відриву від виробництва. Завдяки цій постанові у 76 вузах республіки почали діяти заочні відділення [13, с. 30].

Наприкінці війни, а саме 24 березня 1945 р., Рада Народних Комісарів РСР і Центральний Комітет КП(б)У прийняли спеціальну постанову про поліпшення заочної освіти в республіці. РНК УРСР і ЦК КП(б)У зажадали від Управління у справах вищої школи відновити підготовку спеціалістів без відриву від виробництва у вищих навчальних закладах республіканського підпорядкування і порушити клопотання перед Всесоюзним Комітетом у справах вищої школи про відновлення мережі заочної освіти при інститутах союзного підпорядкування, що знаходяться на території України. 29 квітня 1946 р. Рада Міністрів СРСР у постанові «Про заочну підготовку спеціалістів» і Рада Міністрів УРСР в аналогічній постанові від 22 серпня 1946 р. відзначили, що організація вищого заочного й вечірнього навчання повністю себе виправдала [3, с. 31].

В 1946 р. при 51 вищому навчальному закладі республіканського і 25 союзного підпорядкування діяли заочні відділення. Вони функціонували при 6 університетах, 20 педагогічних, 17 вчительських, 5 сільськогосподарських та інших інститутах. При 21 вузі працювали навчально-консультаційні пункти. На кінець четвертої п'ятирічки контингент заочників досяг 48576 чол. на вечірніх відділеннях навчалося 3978 чол. Протягом п'ятої п'ятирічки контингент студентів-заочників подвоївся, а кількість студентів-заочників зросла більш як у три рази [3, с. 32].

Але не все так було безхмарно стосовно відновлення юридичної освіти в УРСР та підготовки фахівців у сфері юриспруденції. Постановою Політ-

бюро ЦК КП(б)У «Про стан роботи з керівними кадрами в органах юстиції УРСР» від 29 квітня 1947 р. було піддано критиці діяльність Міністерства юстиції УРСР, в тому числі з питання стосовно організації юридичної освіти, особливо щодо підготовки кадрів для органів юстиції. В досліджуваному документі було зазначено, що юридичні інститути і юридичні факультети державних університетів України не стали ще основним каналом підготовки юристів високої кваліфікації, в ряді вищих юридичних навчальних закладів мало викладачів кваліфікованих у сфері юриспруденції, в силу чого рівень вищої юридичної освіти все ще є достатньо низьким. Також, встановлювалось, що понад 70% народних суддів не мають навіть середньої юридичної освіти. За 1946 р з 1309 народних суддів змінилося 333, або 25,4%. Найбільша змінюваність народних суддів мала місце в Житомирській області - 45%, Запорізькій - 40%, Вінницькій - 36,7%, Тернопільській - 34,1%, Рівненській - 30% [5, с. 489-490].

Звичайно, що вирішення питання підготовки необхідних правничих кадрів після війни покладалось на заочну юридичну освіту, але і вона в більшій мірі мала формальний характер.

Постановою Політбюро ЦК КП(б)У «Про стан роботи з керівними кадрами в органах юстиції УРСР» від 29 квітня 1947 р. Міністерство юстиції зобов'язували в найближчі 4-5 років забезпечити, щоб всі народні судді мали, як мінімум, середню юридичну освіту або перепідготовку на 9-місячних юридичних курсах, для цього закріплювались наступні кроки: а) підвищити вимогливість до працівників органів суду і юстиції шляхом широкого залучення їх до заочної юридичної освіти, встановивши суворий і систематичний контроль за виконанням ними навчальних планів; б) організувати в 1947 р для підвищення юридичної кваліфікації народних суддів, районних прокурорів і слідчих курси перепідготовки юристів з дев'ятимісячним терміном навчання в м. Харкові; в) з огляду на необхідність підвищення рівня підготовки юристів, що випускаються з 2-річних юридичних шкіл, зобов'язати Міністерство юстиції УРСР приймати в школи лише осіб, які мають закінчену середню освіту, у віці не молодше 23 років, що володіють досвідом партійної, радянської та громадської роботи. Вжити заходів до створення необхідної навчально-виробничої бази (Кабінети, наочні посібники, бібліотеки) в наявних юридичних школах і поліпшити матеріально-побутові умови студентів; г) систематично практикувати стажування та семінари при обласних судах і управліннях Міністерства юстиції з народними суддями і судовими виконавцями, які не мають юридичної підготовки і достатнього досвіду в роботі [5, с. 494].

В 60-тих роках йшла велика робота по створенню загальнотехнічних факультетів. Які готували заочників у два етапи: на першому вони одержували загальнонаукову та загально інженерну підготовку, а на другому – спеціальну фахову. За таким же принципом, з метою поліпшення заочної педагогічної, юридичної, аграрної та інших були

створені загальнонаукові факультети. У 1962 р. на Україні відкрито 55 таких факультетів, на яких навчалося 44 тис. чол. [3, с. 268]. Проте у своїй роботі такі факультети мали багато проблем, адже створення уніфікованого плану для всіх спеціальностей не мало успіху. Таким чином, були розроблені навчальні плани для чотирьох відділень: гуманітарного, математичного, агробіологічного та економічного. Але і це не дало очікуваних результатів.

Враховуючи вище викладене, Міністерство вищої і середньої спеціальної освіти УРСР невдовзі припинило навчання на загальнонаукових факультетах юристів і вже з 1966 р. повернулось до звичайних планів по кожній спеціальності [3, с. 268].

У 70-х роках ХХ ст. традиційна заочна освіта, коли студенти навчаються тільки заочно, почала змінюватися в Україні очно-заочною з використанням сесійного режиму. Для так званої «консультаційної моделі» заочного навчання, яка переважно використовувалася, характерні досить тривалі сесії з відрядженням студентів. Заняття, консультації та екзамени займали до 25% всього часу навчання. Протягом навчального року один чи два рази заочники збираються на заліково-екзаменаційні сесії, під час яких проводяться установчі лекції оглядового характеру, індивідуальні консультації, виконуються лабораторні та практичні роботи, складаються заліки та іспити. Програми та підручники були спільними для денних та вечірніх ВНЗ [1, с. 171].

Незважаючи на певні здобутки радянської вищої школи, її характер і напрями розвитку носили не загальнолюдський, а мілітаристський характер. Більшість учених-гуманітаріїв працювало не над новими концепціями поступу суспільства, їх основне завдання полягало у критиці капіталістичного способу життя, звеличенні партії і радянських догм [13, с. 111].

З прийняттям незалежності України, заочна форма навчання залишилась нам у спадок від попередньої освітньої системи. Частина елементів цієї форми навчання проходить суттєву трансформацію, але досвід накопичений попередньою системою вищої освіти у поєднанні з сучасними здобутками європейської освіти надає можливість удосконалення сучасної вищої освіти. Потрібно зазначити, що заочна форма навчання ще не втратила всіх своїх пріоритетів, але не задовольняє потребам якісної підготовки фахівців і може бути замінена дистанційною формою навчання.

Кучеренко Н.В. виділяє три основні напрями модернізації вищої освіти в Україні. Перший – системне вдосконалення національного освітнього простору; другий – використання досвіду, накопиченого попередньою системою вищої освіти; третій – застосування ефективної освітньої системи закладів вищої освіти з дієвою економікою та управлінням, яка б відповідала сучасному постіндустріальному суспільству й інтересам особистості [8, с. 171].

На світовій юридично-освітній арені диверсифікація пов'язана з глобалізацією світової економіки. Потреби глобалізаційного світу не може

бути задоволено класичними освітянськими закладами і традиційними методами викладання, тому поширеними стають дистанційні форми навчання, комп'ютерні технології, форми навчання в режимі онлайн. Виникають нові структури, які спеціалізуються на наданні освітніх послуг. Таким чином, виникає «вища освіта без кордонів», яка виводить на ринок нових дійових осіб і нові навчальні заклади, як-от: віртуальні університети; ліцензійні або франчайзингові університети; корпоративні університети; офшорні зони вищої освіти; консорціями університетів; компанії, бібліотеки, музеї, організації, пов'язані з діяльністю ЗМІ; брокери у сфері освіти [4, с. 138].

Важливим та цікавим є досвід зарубіжних держав у підготовці юристів за допомогою дистанційних технологій. На нашу думку, можна визначити наступні типи дистанційної освіти у підготовці юристів: підготовка юристів за освітніми програмами та удосконалення професійних компетенцій за сертифікаційними програмами, он-лайн курсами, модулями тощо.

Освітні програми можуть бути двох типів, а саме ті, які складаються власне з дистанційних курсів та змішані (blended learning), які поєднують звичайні заняття та навчання онлайн. За такими програмами в зарубіжних університетах готують бакалаврів, магістрів та PhD. Наприклад, Відкритий університет Австралії (Open University Australia) пропонує освітні дистанційні програми від відомих австралійських університетів. Важливим фактом є те, що студент може обрати курси різних університетів і таким чином збудувати свою особисту освітню траєкторію навчання. Щодо юридичної освіти, то Відкритий університет Австралії пропонує програми по підготовці бакалавра права, бакалавра кримінології та кримінального правосуддя, бакалавра кримінального правосуддя, бакалавра-дослідника в галузі безпеки, магістра кібербезпеки, магістра права зі спеціалізацією у сфері міжнародного права та міжнародних відносин. Наприклад, Німеччина є більш консервативною країною у сфері дистанційної освіти, тому підготовка юристів онлайн здійснюється в єдиному державному університеті – Хагенський дистанційний університет (Fern Universität in Hagen).

Другим блоком онлайн-навчання можна виділити модулі, сертифікаційні програми, онлайн курси. Завершаючим етапом такого навчання є отримання, як правило, сертифікатів. Так, канадський Університет Атабаски (Athabasca University) пропонує міждисциплінарну програму у сфері трудових відносин в соціальних, правових, політичних та економічних контекстах, яка розроблена для професійних працівників, менеджерів, працівників у відділах кадрів та інших. Наприклад, у англійському Відкритому університеті (Open University), який був заснований ще у 1969 році, запропоновано онлайн курси з кримінології і права, права і французької мови, права і німецької мови, права і іспанської мови.

Звертаючись до іноземного досвіду, потрібно зазначити, що університети розвинених країн віддають перевагу у підготовці юристів на очній формі навчання, але не відкидають можливість створення і існування віртуальних університетів, як майданчиків для професійних дискурсів, платформи нових знань та обміном ними.

На наше переконання, формування глобального освітнього простору вимагає підготовку фахівців та професіоналів у галузі права за змішаною системою, яка б включала заняття на денній формі навчання – це такі заняття, як модельні судові засідання, кейси, рольові ігри, окремі заняття, які передбачають формування критичного мислення, робота у юридичних клініках, робота в малих групах та інші види занять. За дистанційною формою навчання – лекції, практичні і семінарські заняття, які передбачають виконання завдань, проходження тестування, вивчення вибіркового дисциплін. Третьою компонентою, яка буде остаточно формувати особисту траєкторію студента, як фахівця є практична складова освітнього процесу, яка передбачає закріплення практичних навичок та компетенцій у професійній сфері.

Сьогодення характеризується тим, що освоєння єдиної професії не може забезпечити стабільність у працевлаштуванні, у тому числі у сфері права. Більшість сучасних професій вимагає дуальності знань і отриманих нових компетенцій у процесі навчання. Розвинуті країни пропагують навчання протягом всього життя (lifelong learning) та створення особистих освітніх траєкторій, щоб бути витребуваним фахівцем. Як доводить досвід, ефективними засобами є курси підвищення кваліфікації, проходження сертифікованих програм на онлайн платформах у поєднанні з практичною діяльністю.

Висновки. Підсумовуючи, можемо зауважити, що передумовою для формування та розвитку заочної юридичної освіти стала потреба у відповідних кадрах та об'єктивна ситуація пов'язана із фактичним виконанням обов'язків посадових осіб без відповідної освіти. Беззаперечним фактом є те, що заочна юридична освіта, порівняно з іншими формами навчання, мала свої переваги та недоліки, але з формуванням глобального освітнього простору, змінюються завдання академічного навчання, що вимагає застосування інформаційних та комунікаційних технологій з урахуванням традицій національної освіти у поєднанні з сучасними здобутками європейської освіти.

Список літератури

1. Василенко О. Вища заочна освіта в Україні: етапи розвитку. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2003. Вип3-4. С.165-173
2. Вища школа Української РСР за 50 років. Частина перша (1917-1945 рр.) / відповід. редактор

В.І. Пітов. Київ: Видавництво Київського університету, 1967. 396 с.

3. Вища школа Української РСР за 50 років. Частина друга (1945-1967 рр.) / відповід. редактор В.І. Пітов. Київ: Видавництво Київського університету, 1968. 540 с.

4. Гальонкіна Ю.С. Світоглядні детермінанти сучасної вітчизняної юридичної освіти. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2018. 207 с.

5. Історія державної служби в Україні: у 5 т. / відп. ред. Т. В. Мотренко, В. А. Смолій ; редкол.: С. В. Кульчицький та ін. Київ: Ніка-Центр, 2009. Т. 5: Документи і матеріали. Книга 1. 1914–1991 / упоряд.: Г. В. Боряк (кер. кол. упоряд.), Л. Я. Демченко, Р. Б. Воробей. 824 с.

6. Жевакіна Н. З історії дистанційної освіти. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. 2003. Вип. 17. С.135-141

7. Козлов. Заочное юридическое образование. Советская юстиция. 1940. №1. С. 12-14

8. Кучеренко Н. В. Аксіологічні засади сучасної університетської освіти: правові підходи. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2019. 219 с.

9. Нестеренко В. В. Передумови виникнення і розвитку заочної форми навчання. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. 2013. Вип. 64. С. 21-27.

10. О высшем заочном обучении: постановление СНК СССР от 29.08.1938 № 951. URL: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=ESU&n=32839#0858489474736879> (дата звернення: 24.11.2019).

11. О мероприятиях по развертыванию и улучшению правового образования : постановление ЦИК СССР от 05.03.1935 № 2, СНК СССР № 389. URL: <http://www.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc&base=ESU&n=32622#034794365575412245> (дата звернення: 01.05.2019).

12. Парпан У.М. Правова природа вищої освіти в Україні: теоретико-правовий вимір: дис. ... д-ра. юрид. наук. Львів, 2018. 473 с.

13. Парпан У.М. Правова природа вищої освіти в Україні: монографія. Львів: РАСТР-7, 2017. 516 с.

14. Путеева С. В. Формирование профессиональной готовности студентов заочной формы обучения к педагогической деятельности (на примере факультета физической культуры): автореф. дис. ... канд. пед. наук. Ставрополь, 2006. 28 с.

15. Чепцов А. Распределение окончивших юридические вузы на работу. Советская юстиция. 1938. №22. С. 26-27

16. Шамсутдинова И. Г. Теоретические основы высшего заочного образования: автореф. дис. ... доктора пед. наук. Москва, 1993. 32 с.

17. Шемшученко Ю.С. Вибране. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. 592 с.